

განათლების საკითხების გაშუქება ქართულ მედიაში

კვლევის ავტორი: მაკა ჯაიანი

პერიოდი: 15 მაისი-15 ივნისი, 2012

მედიის განვითარების ფონდი წარმოგიდგენთ მონიტორინგის შედეგებს თემაზე: განათლების საკითხების გაშუქება ქართულ მედიაში. მონიტორინგი ჩატარა ჟურნალისტმა მაკა ჯაიანმა პროექტის – „მედია მონიტორინგი – პასუხისმგებელი და ანგარიშვალდებული მედიის განვითარებისთვის“ – ფარგლებში. პროექტის მხარდამჭერია ფონდი „ღია საზოგადოება – საქართველო“. მოცემული ნაშრომი წარმოადგენს 2012 წლის 15 მაისიდან 15 ივნისამდე პერიოდში განათლების თემაზე გამოქვეყნებული სტატიებისა და ტელეეთერთ გადაცემული სიუჟეტების ანალიზს.

განალიზდა 6 ტელევიზიის მთავარი საუნფორმაციო გამოშვებები და 5 გაზეთის მასალები. კერძოდ, ტელევიზიები: „პირველი არხი“, „რუსთავი 2“, „იმედი“, „მანეტრო“, „კავკასია“, „მე-9 არხი“; გაზეთები: „კვირის პალიტრა“, „ასავალ-დასავალი“, „ქრონიკა“, „ალია“, „რეზონანსი“.

ანალიზი მიმდინარეობდა შემდეგი კრიტერიუმების მიხედვით: საკითხის მნიშვნელოვნება; სიზუსტე, ბალანსი, წყაროების რაოდენობა და სპეციფიკა; წერის სტილი, მასალის სტრუქტურა, ციტატები, ლიდი, ვიზუალური მასალის შესაბამისობა ტექსტთან.

საერთო ტენდენციები

კვლევამ აჩვენა, რომ ქართული მედია განათლების საკითხებით საშუალო სიხშირით ინტერესდება. ამასთან, ტელევიზიებში, ეს ინტერესი, ძირითადად, სფეროში მომხდარი ახალი ამბებით შემოიფარგლება. მათზე ორჯერ ნაკლებია რაოდენობა იმ სიუჟეტებისა, რომელიც პრობლემურ საკითხებს ეძღვნება. არის თემები, რომელსაც ტელევიზიების ნაწილი უგულვებლჰყოფს, არ აშუქებს და, პირიქით, არის თემები, რომელსაც ეთერში ორი სიუჟეტის სამყოფ დროს უთმობენ. ტელევიზიებში, ისევე, როგორც გაზეთებში შეინიშნება ერთი და იგივე თემების გაშუქების ფაქტები, კონკრეტული თემებისადმი, ერთი მხრივ – კრიტიკული მიდგომის დეფიციტი, მეორე მხრივ კი – გადაჭარბებული კრიტიკულობა. უკვე აღნიშნულის გარდა, გაზეთებში შეინიშნება ფოტოების, არა მარტო ხარისხიანის, დეფიციტი, გაზეთების ნაწილში – პრობლემები ჟურნალისტური ეთიკურის ნორმების დაცვის თვალსაზრისით.

მთავარ საინფორმაციო გამოშვებებში გასული სიუჟეტების რაოდენობა და თემატიკა

მონიტორინგის პერიოდში, საკვლევი ტელევიზიების მთავარ საინფორმაციო გამოშვებებში განათლების საკითხებზე 88 სიუჟეტი გავიდა. ამ რაოდენობაში არ შედის სიუჟეტები თსუ–ს თვითმმართველობის არჩევნებზე, რომელიც, ფაქტობრივად, ყველა ტელევიზიამ გააშუქა, თუმცა, პირდაპირ საგანმანათლებლო თემას არ წარმოადგენდა.

რაოდენობის თვალსაზრისით, მონიტორინგის პერიოდში, მკვეთრი განსხვავება ტელევიზიებს შორის, არ დაფიქსირებულა. ინტერესი განათლების საკითხებისადმი ორმა ფაქტორმა განაპირობა – მოახლოებულმა გამოცდებმა და განათლების სიტემაში მომხდარმა საკადრო ცვლილებებმა.

სიუჟეტების რაოდენობა, ტელევიზიების მიხედვით, შემდეგნაირად გადანაწილდა.

არხი	გადაცემის სახელწოდება	სიუჟეტების რაოდენობა
„პირველი არხი“	„მომბე“	15
„რუსთავი 2“,	„კურიერი“, „კურიერი პ.ს.“	20
„იმედი“,	„ქრონიკა“	16
„მაესტრო“	„ახალი ამბები“	14
„კავკასია“	„დღეს“	12
„მე-9 არხი“	„ახალი“	11

როგორც ცხრილიდან ჩანს, განათლების საკითხებისადმი განსაკუთრებულ ინტერესს „რუსთავი 2“ იჩენდა, შემდეგ მოდიან „იმედი“, „პირველი არხი“, „მაესტრო“, „კავკასია“, „მე-9 არხი“. იყო დღეები, როცა მთავარი საინფორმაციო გამოშვებების ყურადღების ცენტრში საერთოდ არ ხვდებოდა განათლების შესახებ საკითხები. იყო პირიქითაც – როცა ერთი საინფორმაციო გამოშვება ამ თემაზე რამდენიმე სიუჟეტს გადასცემდა.

ასე, მაგალითად, 29 მაისს „რუსთავი 2“-მა და „მაესტრომ“ 2-2, „იმედმა“ კი, 3 სიუჟეტი მიუძღვნა ჩვენთვის საინტერესო სფეროს; 30 მაისს, „პირველმა არხმა“ და „მე-9 არხმა“ – 2-2, „რუსთავი 2“-მა, „იმედმა“ და „მაესტრომ“ კი, განათლების საკითხებზე მომზადებულ, 3-3 სიუჟეტი აჩვენეს. ეს ორი დღე, მონიტორინგის პერიოდის ყველაზე ცხელ ამბავს – გამოცდების ეროვნული ცენტრის ხელმძღვანელის შეცვლასა და ამასთან მიხმულ მოვლენებს უკშირდებოდა და ამგვარი ინტერესი გასაგებიც იყო. თუმცა, განათლების თემატიკით მდიდარი იყო 13 ივნისიც, როცა მთავარ საინფორმაციო გამოშვებებში „რუსთავი 2“-მა – 2, „პირველმა არხმა“, „მაესტრომ“, „მე-9 არხმა“ – 3-3, „კავკასიამ“ კი, 4 სიუჟეტი აჩვენეს.

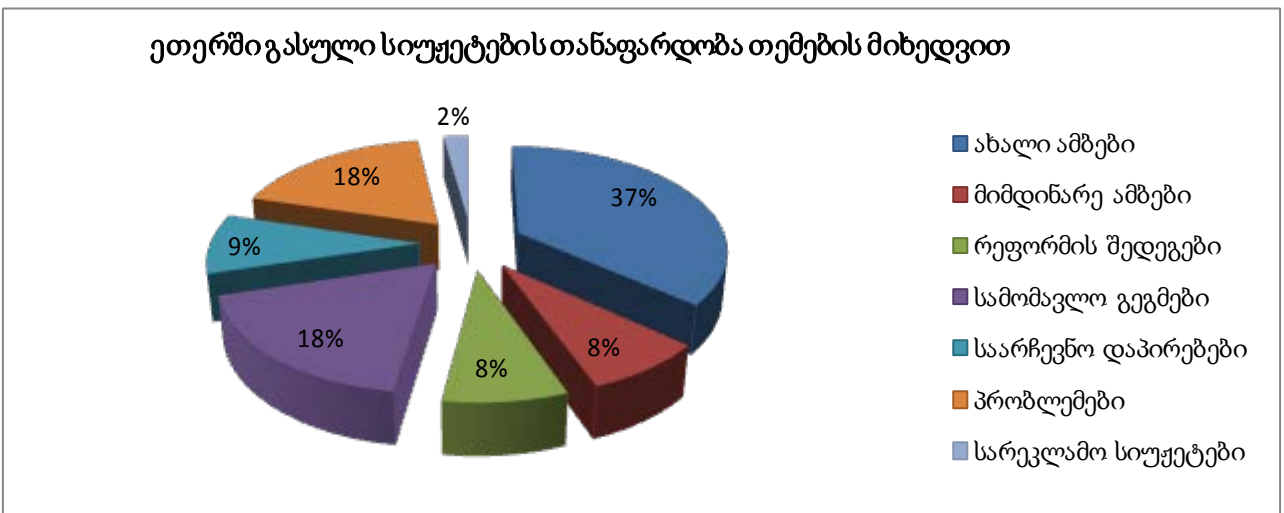
სიუჟეტების თემატიკა, თავის მხრივ, რამდენიმე პლასტად იყოფოდა. ეთერში იყო: ახალი ამბები, მიმდინარე ამბები, განათლების რეფორმის შედეგები, სამომავლო გეგმები, საარჩევნო დაპირებები, პრობლემები, მკვეთრად გამოხატული სარეკლამო სიუჟეტები. სიუჟეტების რა რაოდენობა მოდიოდა თითოეულ ამ მიმართულებაზე, ტელევიზიების მიხედვით, მომდევნო ცხრილი აჩვენებს.

არხი	ახალი ამბები	მიმდინარე ამბები	რეფორმის შედეგები	სამომავლო გეგმები	სარჩევნო დაპირებები	პრობლემები	სარეკლამო სიუჟეტები
„პირველი არხი“	5	2	2	3	1	2	
„რუსთავი 2“, „იმედი“, „მესტრო“	5	2	4	6	2		1
„კავკასია“	5	2	1	5	2		1
„მე-9 არხი“	8			1	1	4	
„კავკასია“	3	1		1	2	5	
„მე-9 არხი“	6					5	

ნათელია, რომ „პირველი არხი“, ყველაზე მტად, სიახლეების გადაცემით იყო დაკავებული, ასევე, ინტერესდებოდა სფეროს სამომავლო გეგმებით და თანაბრად, საშულო სიხშირით აშუქებდა განათლების მიმდინარე ამბებს, რეფორმის შედეგებსა და არსებულ პრობლემებს. განათლების სისტემაში არსებული პრობლემებით, ფაქტობრივად, არ დაინტერესებულან „რუსთავი 2“ და „იმედი“, მათი პრიორიტეტი სფეროს სამომავლო გეგმები და ახალი ამბები იყო. „რუსთავი 2“-ის პრიორიტეტებში შედიოდა, ასევე, განათლების რეფორმის პოზიტიური შედეგების გაშუქება.

ეს უკანასკნელი, ფაქტობრივად, არ წარმოადგენდა „მესტროს“, „კავკასიისა“ და „მე-9 არხის“ ინტერესის საგანს. ცხრილიდან ჩანს, რომ მათი ეთერი, ძირითადად, ეთმობოდა სფეროში მომხდარ ახალ ამბებსა და განათლების სისტემაში არსებულ პრობლემებს.

სიუჟეტების საერთო მოცულობაში, საკვლევ ტელეკომპანიებში, მონიტორინგის პერიოდში განათლებისადმი მიძღვნილი თემები შემდეგნაირად გადანაწილდა.

დიაგრამა აჩვენებს, რომ განათლების საკითხებზე მთავარ საინფორმაციო გამოშვებებში გაშვებული თემების საერთო მოცულობის 37%-ს ახალი ამბები წარმოადგენდა, 18-18%-ს - სამომავლო გეგმები და პრობლემები, 9%-ს - სხვადასხვა პოლიტიკური პარტიების საარჩევნო დაპირებები, 8-8%-ს - მიმდინარე ამბები და რეფორმის შედეგები, 2%-ს - სარეკლამო სიუჟეტები.

ტელევიზიების მიერ მნიშვნელოვანი თემების მოცვა

საკვლევ ტელევიზიებში მონიტორინგის პერიოდში გასული სიუჟეტების ანალიზისას, გამოიკვეთა რამდენიმე საინტერესო ტენდენცია.

პირველი – ოფიციალური ქრონიკის ამსახველი სიუჟეტები, ძირითადად, სამი არხით – „პირველ არხით“, „რუსთავი 2“-ით, „იმედით“ შუქდებოდა. მაგალითად, კომპიუტერის ცოდნის გამავრცელებელი საზოგადოების პრეზენტაცია (15 მაისი) მხოლოდ „პირველმა არხმა“ და „რუსთავი 2“-მა გადასცეს, პარლამენტის თავმჯდომარის შეხვედრები სტუდენტებთან თელავში (16 მაისი) მხოლოდ „რუსთავი 2“-მა და „იმედმა“ გააშუქეს, პრეზიდენტის შეხვედრები სტუდენტებთან პრინსტონის უნივერსიტეტში (18 მაისი) – მხოლოდ „პირველმა არხმა“ და „რუსთავი 2“-მა, ბათუმში გამართული კონფერენცია „უსაფრთხო სკოლა“ (19 მაისი) – მხოლოდ „პირველმა არხმა“ და „ქრონიკამ“, ქუთაისის უნივერსიტეტის კურსდამთავრებულებისთვის პარლამენტში სტაჟირების გავლის შეთავაზება (23 მაისი) – მხოლოდ „რუსთავი 2“-მა და „იმედმა“, პრეზიდენტის მიერ სტუდენტური ფასდაკლების ბარათების თაობაზე გამართული პრეზენტაცია (11 ივნისი) – მხოლოდ „პირველმა არხმა“, „რუსთავი 2“-მა, „იმედმა“.

ყველა ეს სიუჟეტი მოგვითხრობს, ერთი მხრივ, გეგმებზე, რომელთა გამხორციელებაზეც ხელისუფლება დიდ იმედებს ამყარებს, მეორე მხრივ, შედეგებზე, რომელიც მან განათლების სფეროში უკვე განხორციელებული რეფორმებით მიიღო. უნდა ვივარაუდოთ, რომ ტელეკომპანიები „მაესტრო“, „კავკასია“, „მე-9 არხი“ ამ ღონისძიებებს არ ან ვერ დაესწრნენ.

აქვე, შეიძლება, აღინიშნოს 30 მაისს, მხოლოდ „რუსთავი 2“-ისა და „იმედის“ მიერ მთავარ საინფორმაციო გამოშვებებში გადაცემული სიუჟეტი, რომელიც თურქულ უნივერსიტეტებში ქართველებისთვის შეღავათიანი სწავლების შეთავაზებას ეხება.

მიუხედავად იმისა, რომ სიუჟეტებს არ ახლავს სარეკლამო ნიშანი, თავისი შინაარსით ისინი სარეკლამო სიუჟეტებს წარმოადგენენ. მათში საუბარია კონკრეტულ თურქულ უნივერსიტეტზე, რომელში სწავლასაც ქართველები 50%-იანი ფასდაკლებით შეძლებენ.

კიდევ ერთი ტენდენცია, რომელიც ანალიზისას გამოიკვეთა, ტელევიზიების ნაწილის მიერ მნიშვნელოვანი თემების იგნორირება იყო. ასე, მაგალითად, მხოლოდ „მაესტრომ“ და „მე-9 არხმა“ გააშუქეს თბილისის 53-ე სკოლის მოსწავლეების მიერ დირექტორისადმი პროტესტის გამომხატველი რგოლის გადაღება (22 მაისი), მხოლოდ „მაესტროს“ ეთერში მოხვდა თბილისის 51-ე სკოლის მასწავლებლის გათავისუფლების ამბავი (31 მაისი), მხოლოდ „კავკასია“ დაინტერესდა „საქართველოს პედაგოგთა და მშობელთა ასოციაციის“ წევრების აქციით (31 მაისი), მხოლოდ „კავკასიამ“ გააცნო საზოგადოებას არასამთავრობო ორგანიზაციების მიერ ჩატარებული განათლების სფეროს კვლევის შედეგები (12 ივნისი), მხოლოდ „მაესტროს“ საშუალებით გაიგო მაყურებელმა მოქალაქე ჟურნალისტის წერილის შესახებ, რომლის მიხედვითაც მასწავლებელი მოსწავლეებს თავიანთ ნამუშევრებში ხელისუფლების კარგად წარმოჩენას ურჩევდა. ყველა ეს თემა მედიის ყურადღებას, უთუოდ, იმსახურებდა.

ტენდენციად შეიძლება ჩაითვალოს ისიც, რომ ტელევიზიები ერთსა და იმავე თემებს ამუშავებენ ან ერთმანეთის თემებს იმეორებენ. მაგალითად, „პირველმა არხმა“ და „კურიერმა“ ერთ დღეს (16 მაისი) მოამზადეს სიუჟეტები იმაზე, თუ რა სიკეთე მოაქვს მასწავლებლებისთვის სერტიფიცირებას. რაც შეეხება გამეორებას, საქართველოს სკოლებში ჩინური ენის სწავლების შემოღების საკითხი ერთი მეორის მიყოლებით გააშუქეს „რუსთავი 2“-მა (15 მაისი), „მაესტრომ“ (17 მაისი), „კავკასიამ“ (19 მაისი). ამასთან, პირველისგან განსხვავებით, ბოლო ორმა ტელევიზიამ დააფიქსირა ამ ინიციატივის როგორც მომხრე, ისე მოწინააღმდეგე მხარეების პოზიციები.

სიუჟეტების შინაარსობრივი და სტრუქტურული მახასიათებლები

ერთმნიშვნელოვნად შეიძლება ითქვას, რომ „პირველ არხზე“, „რუსთავის 2“-სა და „იმედზე“ განათლების სფეროში მიმდინარე მოვლენები მხოლოდ დადებით კონტექსტში იყო წარმოდგენილი. ამასთან, იყო ამკარა გაზვიადების ელემენტებიც. მაგალითად, „კომპიუტერის ცოდნის გამავრცელებელი საზოგადოების“ შესახებ მომზადებულ სიუჟეტში („მოამბე“, 15 მაისი). ჟურნალისტი ამბობს: „კონკურსი, სიმბოლურად, გამოცხადდა „დედა ენის ბაღში“, იქ, სადაც კომუნისტურ რეჟიმს ათასობით ადამიანი მშობლიური ენის დასაცავად დაუპირისპირდა. წლების შემდეგ, ეს

ადგილი ისევ მოვლენათა ეპიცენტრი ხდება. 21-ე საუკუნის ერთ-ერთი ყველაზე მასშტაბური პროექტი სწორედ აქედან იწყება“. ამ საკითხზე საუბრისას, შედარებით თავშეკავებულია „რუსთავი 2“-ის ჟურნალისტი, თუმცა, ამ ორი სიუჟეტის წყობა, წყაროები ძალიან ჰგავს ერთმანეთს.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ მონიტორინგის პერიოდში, სხვადასხვა ტელევიზიების სიუჟეტებში ბევრი იყო ერთი და იგივე კადრები, ერთი და იგივე წყაროები, ერთი და იგივე სინქრონები. ძირითადად, ეს იმ სიუჟეტებში შეიმჩნეოდა, რომელიც ხელისუფლების საქმიანობას აშუქებდა (მაგალითად, სტუდენტური ფასდაკლების ბარათების პრეზენტაცია, „პირველი არხი“, „რუსთავი 2“, „იმედი“, 11 ივლისი). ლოგიკურად ჩნდება ეჭვი, რომ ეს კადრები (რომელიც სპეციფიური ტექნიკის გამოყენებით იყო გადაღებული) და ინტერვიუების ნაწილი, ტელევიზიებს ხელისუფლების პრეს-სამსახურებმა მიაწოდა, თუმცა, ეთერში გასულ არც ერთ ასეთ კადრს ამის აღმნიშვნელი წარწერა არ ახლდა.

როგორც უკვე აღვნიშნე, „პირველმა არხმა“ და „რუსთავი 2“-მა ვრცელი სიუჟეტები მიუძღვნა მასწავლებელთა სეტიფიცირების სიკეთებს (16 მაისი). სიუჟეტებში ბევრი წყაროა - მინისტრი, გამოცდების ეროვნული ცენტრის ხელმძღვანელი, შესაბამისი სამსახურების წარმომადგენლები, მასწავლებლები, მოსწავლეები. ერთი შეხედვით, დაცულია სიუჟეტის აწყობის ყველა მოთხოვნა, თუმცა, არც „პირველ არხისა“ და არც „რუსთავი 2“-ის სიუჟეტებში ამ პროცესისადმი კრიტიკულად განწყობილი არც ერთი რესპოდენტის მოსაზრება არ ყოფილა მოწოდებული.

იგივე შეიძლება ითქვას მანდატურის ინსტიტუტის შედეგების გაშუქებაზეც. ბათუმში გამართულ კონფერენციაზე „უსაფრთხო სკოლა“ განათლების რეფორმის სწორედ ამ ნაწილზე იყო საუბარი. „პირველი არხისა“ და „ქრონიკის“ მიერ მომზადებული სიუჟეტები (19 მაისი) მხოლოდ კონფერენციაზე გამოთქმული დადებითი მოსაზრებების ნაკრებს წარმოადგენს. იმ შემთხვევაშიც კი, თუკი ჩავთვლით, რომ ეს სწორედ კონფერენციის ანგარიშები იყო, უპრიანი იქნებოდა, ბალანსის შესანარჩუნელად, ავტორებს მაყურებლისთვის მანდატურებთან დაკავშირებით აქამდე გამოთქმული ძირითადი კრიტიკული შენიშვნები მაინც შეეხსენებინათ.

ამავე ტელეკომპანიების მთავარი საინფორმაციო გამოშვებების სიუჟეტების ნაწილში დაფიქსირდა ფაქტების არასრულად გადმოცემისა და ჟურნალისტიკისთვის აუცილებელი - კრიტიკული დამოკიდებულების ნაკლებობა. მაგალითად, „რუსთავი 2“-მა მაყურებელს მიაწოდა მხოლოდ ნაწილი შენიშვნებისა, რომელიც „ახალმა

მემარჯვენეებმა“ მასწავლებელთა სერტიფიცირების პროცესთან დაკავშირებით საგანგებოდ გამართულ პრეს-კონფერენციაზე (13 ივნისი) განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს მისამართით გამოთქვეს. ამასთან, კადრს მიღმა დარჩა მათი ყველაზე მწვავე და კრიტიკული შეხედულებები.

რაც შეეხება ჟურნალისტის ან არხის მხრიდან კრიტიკული დამოკიდებულების ნაკლებობას. იგივე, „კომპიუტერის ცოდნის გამავრცელებელი საზოგადოების“ შესახებ მომზადებულ სიუჟეტში („მოამბე“, 15 მაისი) ჟურნალისტი აცხადებს, რომ ეს სიახლე ნებისმიერ მოქალაქეს „კონკურენტუნარიანსა და რეალიზებულს“ გახდის. ჟურნალისტი (შესაბამისად - არხი) არ აყენებს ეჭვქვეშ ამ აზრის ადეკვატურობას, არ ინტერესდება შრომის ბაზრის ზოგადი მდგომარეობით, იმას, რასაც ეუბნებიან, უაპელაციოდ იღებს, როგორც რეალობას და ასეთადვე აწვდის მას საზოგადოებას.

ხელისუფლების განცხადებებისადმი ხაზგასმული კრიტიკულობით გამოირჩეოდნენ „კავკასია“, „მაესტრო“, „მე-9 არხი“. განსაკუთრებით, ეს ბოლო ორ ტელევიზიაზე ითქმის. მაგალითად, საქართველოს სკოლებში ჩინური ენის სწავლებასთან დაკავშირებით მომზადებულ სიუჟეტში (17 მაისი) „მაესტრომ“ ხაზგასმით აღნიშნა, რომ განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრომ უარი უთხრა კომენტარზე მაშინ, როდესაც, იმავე თემაზე მომზადებულ სიუჟეტში „კავკასიამ“ (19 მაისი) განათლებისა და მეცნიერების მინისტრის მიერ „რუსთავი 2“-ისთვის მიცემული ინტერვიუს ფრაგმენტები გამოიყენა.

განსხვავება „პირველ არხს“, „რუსთავი 2“-ს, „იმედსა“ და „მაესტროს“, კავკასიას“, „მე-9 არხს“ შორის შეინიშნებოდა სიუჟეტების ძირითად ხაზშიც.

მაგალითისთვის მოვიყვან გამოცდების ეროვნული ცენტრის ხელმძღვანელის გათავისუფლებისა და ამის თანმდევ ამბებს, რომელიც რამდენიმე დღის განმავლობაში მედიის განხილვის ერთ-ერთ მთავარ თემას წარმოადგენდა. აქცენტები, რომელსაც პირველი სამი ტელევიზია აკეთებდა იყო შემდეგი: მიმინოშვილის გადადგომითა და სამსახურიდან ცენტრის 60 თანამშრომლის წასვლით გამოცდების პროცესს საშიშროება არ ემუქრება („რუსთავი 2“, იმედი“, „პირველი არხი“, 29 მაისი); მიმინოშვილი, გადადგომისთანავე, ივანიშვილს ეწვია („რუსთავი 2“, „იმედი“, „პირველი არხი“, 29 მაისი); მიმინოშვილი მასწავლებელთა სასერთიფიკაციო, ეროვნული უმცირესობების საატესტაციო და აბიტურიენტების ერთიანი ეროვნული გამოცდების გამარტივებას ეწინააღმდეგებოდა („პირველი არხი“, „იმედი“, „რუსთავი 2“, 29 მაისი) და ა.შ.

სხვა აქცენტები კეთდებოდა „მაესტროს“, „კავკასიისა“ და „მე-9 არხის“ ეთერში. კერძოდ: ჰქონდა თუ არა აქამდე წარმატებული მოხელის გათავისუფლებას პოლიტიკური სარჩული („მე-9 არხი“, 28–30 მაისი, „კავკასია“, 29 მაისი); ხდებოდა თუ არა განათლების სისტემის სრული პოლიციზაცია („მე-9 არხი“, „მაესტრო“, 29 მაისი); გასცა თუ არა განათლებისა და მეცნიერების მინისტრმა ყალბი ატესტატები და მოჰყვა თუ არა ამას შესაბამისი რეაგირება („მე-9 არხი“, „მაესტრო“, „კავკასია“. 30, მაისი) და ა.შ. ასევე, უნდა აღინიშნოს, რომ ისეთი მნიშვნელოვანი საკითხის განხილვისას, როგორცაა მინისტრის მიერ ყალბი ატესტატების შესაძლო გაცემა, პირველი სამი არხი მინისტრისვე პასუხებით დაკმაყოფილდა, მეორე სამმა არხმა კი, კომენტარებისთვის ექსპერტებსაც მიმართა.

მონიტორინგის პერიოდში, საინტერესოდ გაშუქდა თბილისის მერიის მიერ საჯარო სკოლებისთვის, პედაგოგთა მოტოვაციის ამბლების მიზეზით, 5 და 10 ათასი ლარის გადარციხვის საკითხი. პირველებმა ეს ამბავი „კავკასიამ“, „მაესტრომ“ და „მე-9 არხმა“ გააშუქეს (13 ივნისი). სიუჟეტებში დაცული იყო მხარეთა ბალანსი, დედაქალაქის მერიას მიეცა ახსნა–განმარტების საშუალება, ამასთან, სიუჟეტების ძირითადი ხაზი იყო ის, ჰქონდა თუ არა ამ გადარციხვას საჯარო მოხელეების მოსყიდვის სახე, რის ძირითად დამადასტურებლადაც ასეთი ტიპის ფულადი ოპერაციებისთვის შეუფერებელი დრო სახელდებაოდა. „პირველი არხი“ ამ საკითხს მხოლოდ მეორე დღეს გამოეხმაურა, თუმცა, მის მიერ მომზადებული სიუჟეტი იყო მეტ–ნაკლებად დაბალანსებული, საკითხთან დაკავშირებით როგორც კრიტიკულ, ისე დადებით განმარტებებს შეიცავდა. რაც შეეხება „რუსთავი 2“-სა და „იმედს“, მათ ფოკუსში ეს თემა საერთოდ ვერ მოხვდა.

სიუჟეტების ჟანრობრივი მრავალფეროვნება

მონიტორინგის ფარგლებში მოხვედრილი სიუჟეტების უმრავლესობა რეპორტაჟის ჟანრისა იყო. იშვიათობას წარმოადგენდა სრულფასოვანი მოკვლევითი ხასიათის ნამუშევარი, თუმცა, როგორც უკვე აღვნიშნე, ტელეკომპანიების ნაწილი („მაესტრო“, „კავკასია“, „მე-9 არხი“, შიგადაშიგ – „პირველი არხი“) ცდილობდა, კონკრეტულ თემასთან დაკავშირებით ყველა მხარის პოზიცია დაეფიქსირებინა.

განსხვავებული ჟანრის სიუჟეტები, ე.წ. ფიჩერსი ჰქონდათ ეთერში „პირველ არხსა“ და „რუსთავი 2“-ს. პირველის სიუჟეტი საქართველოს სხვადასხვა რეგიონებში ინგლისური ენის მოხალისე უცხოელი მასწავლებლების ცხოვრებასა და საქმიანობას ეხებოდა (16 მაისი). „უცხოელი პედაგოგები საქართველოში – მასწავლებლების ერთი დღე“ – ასე

ეწოდებოდა თითქმის 6-წუთიან სიუჟეტს, რომელიც სამეგრელოს, რაჭისა და გურიის სოფლებში მომუშავე ამერიკელი და კანადელი მასწავლებლებისა და მათი მასპინძლების შესახებ მოგვითხრობს. ერთმანეთს ცვლის საქართველოს არაჩვეულებრივი ბუნების, ქართული სუფრის, სიმღერის, სადღეგრძელოების კადრები. საქართველოზე უზომოდ შეყვარებული უცხოელები და მათზე, ასევე, შეყვარებული მასპინძლები – სიუჟეტის მიხედვით ეს არის პროექტის, „ისწავლე და ასწავლე საქართველოსთან ერთად“, ერთ-ერთი მთავარი დამსახურება.

ცოტა განსხვავებული სტილისტიკითაა მომზადებული „რუსთავი 2“-ის სიუჟეტები „მასწავლებლები CERN-ში“ (18 მაისი) და „მომავლის სკოლა“ (19 მაისი). პირველი მოგვითხრობს ქართველი პედაგოგები შეიცარიანში. პირველი მოგვითხრობს 15 ქართველ პედაგოგზე, რომელიც, ქვეყნის სხვადასხვა რეგიონიდან შეირჩა და, კვალიფიკაციის ასამაღლებლად, შვეიცარიის მეცნიერთა ქალაქში, ყველაზე თანამედროვე კვლევაში მონაწილეობის პარალელურად, ფიზიკის ლექციებს ესწრება. ცენტრის ლაბორატორიების ფანტასტიკური ინტერიერის ამსახველი კადრები მაყურებელზე, უდავოდ, მოახდენს შთაბეჭდილებას, ამ ფონზე, მოწიწებით მოსაუბრე ქართველი მასწავლებლები კი, დებენ პირობას, რომ შვეიცარიაში მიღებულ ცოდნას მოსწავლეების განათლებას მოახმარენ.

არანაკლებ შთამბეჭდავია მეორე, 7-წუთიანი სიუჟეტი, რომელიც კონკრეტული კლასის მაგალითზე გვიჩვენებს, როგორი იქნება საქართველოში მომავლის სკოლა. სიუჟეტიდან ვიგებთ, რომ მომავლის სკოლაში მოსწავლეებს დახვდება ვირტუალური მასწავლებელი, რომელიც კლასის უნიკალურ თვისებებსა და ფუნქციებს გააცნობს, მრავალფუნქციური მომავლის კლასში გაკვეთილები ინტერაქტიურ მონიტორზე გამოტანილ დაფაზე ჩატარდება და ყველაფერი, რაც დაფაზე აისახება თითოეული მოსწავლის მონიტორზეც იქნება ნაჩვენები. ჟურნალისტი გვამცნობს, რომ ელექტრონულ დაფაზე 12-ვე კლასის სრული სასწავლო პროგრამაა შესული, რომ „ჭკვიანი დაფითა“ და 13 მონიტორით სწავლა რუსთავის 22-ე საჯარო სკოლაში მეორე დღიდანვე იქნება შესაძლებელი და ეს კლასი კომპანია „ალოგორითმის“ შექმნილია.

საგაზეთო მასალების რაოდენობა და თემატიკა

მონიტორინგის პერიოდში საკვლევ გაზეთებში განათლების საკითხებზე დაიბეჭდა, სულ, 33 მასალა. გაზეთების მიხედვით, ეს რაოდენობა შემდეგნაირად ნაწილდება.

გაზეთის დასახელება	მასალების რაოდენობა
„რეზონანსი“	15
„ალია“	10
„ქრონიკა“	3
„კვირის პალიტრა“	2
„ასავალ–დასავალი“	3

მასალების აბსოლუტური უმრავლესობა კრიტიკული ხასიათისა იყო. სტატიების ძირითადი ნაწილი, ამ შემთხვევაშიც, თანამდებობიდან გამოცდების ეროვნული ცენტრის ხელმძღვანელის გათავისუფლებასა და ამის თანმდევ პროცესებს უკავშირდებოდა, თუმცა, იყო მასალები, რომელიც განათლების სფეროსთან დაკავშირებულ სხვა საკითხებს აშუქებდა და, ასევე, კრიტიკულობით ხასიათდება.

„ოჯახის წევრების პოლიტიკური შეხედულებების გამო გათავისუფლებული პედაგოგები“ – ამ სათაურით გამოაქვეყნა მასალა 15 მაისს „რეზონანსმა“. ეს არის ანგარიში პრეს–კონფერენციისა, რომელზეც სამსახურიდან გათავისუფლებულმა 8 პედაგოგმა, ხელიმძღვანელობას ბრალი პოლიტიკური ნიშნით ანგარიშსწორებაში დასდო. მასალაში დასახელებულია ერთ–ერთი სკოლის დირექტორიც, რომელმაც, როგორც პრეს–კონფერენციაზე ითქვა, სასამართლოზე განაცხადა, სააკაშვილი რომ არ უყვარს ჩემ თანამშრომლებს იმიტომ ვათავისუფლებო. უნდა აღინიშნოს, რომ გაზეთმა არ გამოიყენა შესაძლებლობა, ეს ფაქტი სკოლის დირექტორთან დაეზუსტებინა, ისე, როგორც ეს, ამავე საკითხზე მუშაობისას, „ალიამ“ გააკეთა მასალაში „დირექტორი ოპოზიციანერების შვილებს სკოლიდან აგდებს?“ (24–28 მაისი).

სხვა პრობლემური თემები, რომელიც მონიტორინგის პერიოდში კვლევის ობიექტი გაზეთებით გაშუქდა არის: ხელფასების თანაფარდობა განათლების სისტემაში („მინისტრის ხელფასი რიგითი პედაგოგების ხელფასს 10–ჯერ აღემატება“, „რეზონანსი“, 22 მაისი), შედეგებზე ორიენტირებული სამინისტროს გამო გამოცდებს მიღმა დარჩენილი მოსწავლეები („წელს 8 ათასამდე მოსწავლე საატესტატო გამოცდებამდე ვერ მივიდა“, „რეზონანსი“, 6 ივნისი; ამავე თემაზე მოამზადა მასალა „ალიამ“, 24–28 მაისი), ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების წარმომადგენლების ჩარევა სკოლის შიდა საქმეებში („რა სკანდალურ ფაქტებს უყვება 117–ე სკოლის მასწავლებელი „ალიას“?“, 14–18 ივნისი), სასკოლო სახელმძღვანელოებთან დაკავშირებული პრობლემები („ქრონიკა, 13–19 მაისი) და სხვა.

გაშუქდა, ასევე, სამსახურიდან 51-ე სკოლის მასწავლებლის გათავისუფლების ამბავი („რეზონანსი“, 1 ივნისი), ერთიანი ეროვნული გამოცდების შესაძლო ცვლილებები („რეზონანსი“, 8-9 ივნისი), გამოცდები ეროვნული ცენტრის ხელმძღვანელის გათავისუფლების, ამ ფაქტის პოლიტიკური სარჩულის, ყალბი ატესტატებისა და განათლების სამინისტროში შსს-ს კადრების მომრავლების საკითხები („რეზონანსი“, 29-30-31 მაისი, 4 ივნისი, „ალია“, 29-31 მაისი, 5-13 ივნისი, „კვირის პალიტრა“, 4-10 ივნისი, „ასავალ-დასავალი“, 4-10 ივნისი), სხვა.

მასალების ჟანრობრივი და შინაარსობრივი ნიუანსები

განხილული საგაზეთო მასალების მესამედი ინტევიუს ჟანრისაა, დანარჩენი სტატიის ხასიათს ატარებს. ინტერვიუები, ძირითადად, „ქრონიკასა“ და „კვირის პალიტრაში“ დაიბეჭდა, თუმცა, ეს ჟანრი გამოიყენებოდა „ალიასა“ და „რეზონანსის“ მიერაც.

„რეზონანსსა“ და „კვირის პალიტრაში“ დაბეჭდილი მასალები მშვიდი ტონალობითა და მისაღები ლექსიკით ხასიათდება. რაც შეეხება „ალიას“, „ქრონიკასა“ და „ასავალ-დასავალს“, მათ ფურცლებზე დაბეჭდილი მასალები, სამწუხაროდ, ხშირად, ჟურნალისტური ეთიკის ნორმებს სცილდება.

მაგალითად, მასალაში „მაია მიმინოშვილს იჭერენ?“ (31 მაისი-4 ივნისი) გამოცდების ეროვნული ცენტრის ახალი ხელმძღვანელის შესახებ ასეთ რამეს ვკითხულობთ: „მოკლედ, მისმა ვიზუალურმა მხარემ არ მოგატყუოთ, ბოლოს და ბოლოს, ვანოს გამოზრდილი ყოფილა და აგერ ამერიკაშიც ჰქონია გასაქცევი. თუ რამეა. სხვების მსგავსად, წითელი ხიდისკენ კი არა, დიდ აშშ-სკენ დურთავს თავს.“ ცოტა ქვემოთ, იმავე მასალაში ასეთ ფრაზასაც წააწყდებით: „მოკლედ, ვანო და თავისუფლების ინსტიტუტი „გულაობს“.“

უფრო მძიმე სურათია „ასავალ-დასავალში“. მაგალითად, მასალაში „პროტესტის ბოლო ზარი“ (28 მაისი-3 ივნისი) ჟურნალისტი 53-ე სკოლის დირექტორს ვარლამ არავიძეს ამსგავსებს და ამას შესაბამისი შეკითვით „ამყარებს“ – „ბლანჟე ჰგავს?“ რამდენიმე წინადადების შემდეგ, ჟურნალისტი აცხადებს, რომ სკოლის დირექტორი „ვერ დააბნელებს“, მასალის ბოლოსკენ კი, განათლების სფეროში მიმდინარე ცვლილებებს, არც მეტი, არც ნაკლები, „შაშკინის დამპალ რეფორმას“ უწოდებს.

საგაზეთო მასალების სათაურები, მათი შინაარსისა და ფორმის გამო, უთუოდ, ცალკე გამოსაყოფი საკითხია. განსაკუთრებით თვალშისაცემი, ამ შემთხვევებშიც, „ასავალ-დასავალისა“ და „ქრონიკის“, ასევე, „ალიას“ სათაურებია.

„ალიას“ შემთხვევაში, სათაურები, ძირითადად, კითხვისა და ძახილის ნიშნებით ბოლოვდება. მაგალითად: „დირექტორი ოპოზიციონერების შვილებს სკოლიდან აგდებს?“ (24-28 მაისი), „ჩაიშლება თუ არა ეროვნული გამოცდები და რაზე ესაუბრნენ შაშკინს, გვიან ღამით, მიმინოშვილი და მისი თანამშრომლები?!“ (29-30 მაისი), „ეს კრიმინალია!!!“ (31 მაისი-4 ივნისი), „მაია მიინოშვილს იჭერენ?“ (31 მაისი-4 ივნისი), „ეროვნული გამოცდების ჩაშლას სერიოზული საფრთხე ემიქრება!..“ (5-6 ივნისი), „მიმინოშვილის თანამდებობიდან მოხსნა საერთაშორისო სკანდალის მიზეზი გახდა?“ (12-13 ივნისი), „რას უკავშირებენ კოლეგები გამოცდების ეროვნული ცენტრის თანამშრომლის გაუჩინარებას?“ (14-18 ივნისი), „რა სკანდალურ ფაქტებს უყვება 117-ე სკოლის მასწავლებელი „ალიას“?“ (14-18 ივნისი).

სამწუხაროდ, ეს კითხვები ამ სათაურების ქვეშ მოთავსებული მასალების წაკითხვის შემდეგაც პასუხგაუცემელი რჩება. მაგალითად, მასალაში „ჩაიშლება თუ არა ეროვნული გამოცდები და რაზე ესაუბრნენ შაშკინს, გვიან ღამით, მიმინოშვილი და მისი თანამშრომლები?!“ (31 მაისი-4 ივნისი) საუბარია მაია მიმინოშვილის გათავისუფლების ვერსიებზე, განათლების სფეროში გიული ალასანიას საქმიანობაზე, სავარაუდო დაპისისპირებაზე ამ ორ ქალბატონს შორის, თუმცა სათაურში დასმული კითხვა აბსოლუტურად უპასუხოდ რჩება.

სხვა პრობლემა იჩენს თავს „ქრონიკის“ სათაურებთან დაკავშირებით. მასალები ამ გამოცემაში, შეიძლება ითქვას, აბზაცებით არის დასათაურებული. მაგალითად, სათაურია – „აქ მილიარდებზეა საუბარი! აი, ამიტომ აკონტროლებს ამ სფეროს უმაღლესი ხელისუფლების რამდენიმე პირი... აი, რატომ არავის ახედებენ ისინი აქ...“ (13-19 მაისი). მსგავსი სათაური მრავლადაა „ქრონიკის“ ფურცლებზე და არა მარტო განათლების საკითხების თაობაზე მომზადებული მასალების თავზე.

რაც შეეხება „ასავალ-დაავალს“. აქ საინტერესოა როგორც სათაურების შინაარსი, ისე მათი გამომსახველობითი მხარე. მაგალითად, სათაურში „ძირს შიშკინი!“ (4-10 ივნისი) ასოები „შიშ“ თეთრ ფონზე შავადაა გამოყოფილი და თავის თავში, შიშის წინააღმდეგ მოწოდებას მოიცავს. ამასთან, ერთი ასო-ბგერის შეცვლით, ეს სათაური განათლებისა და

მეცნიერების მინისტრის ასოცირებას ახდებს შიშის დამწერგავთან. დისკრიმინაციულია, ასევე, სხვა სათაური - „სოდი, კუდი, ნაცი და გეცი!“ (4-10 ივნისი). სიტყვა „გეცი“, რომელიც გამოცდების ეროვნული ცენტრის დასახელების აბრევიატურას წარმოადგენს, ასევე, განსაკუთრებითაა გამოყოფილი და ორაზროვან ასოციაციებს იწვევს.

ფოტო და ფოტოკოლაჟი

ფოტო, რომელიც გაზეთის ვიზუალური აღქმის ერთ-ერთი მთავარი საშუალებაა, ქართულ გაზეთებში, ხშირად, იგნორირებულია. კვლევის ობიექტი გაზეთების დიდი ნაწილი პირველ გვერდზე ათამდე ფოტოს ან ფოტოკოლაჟს აქვეყნებს. სამწუხაროდ, ეს არ უწყობს ხელს, მკითხველის მიერ ამ სახით ანონსირებული მასალების აღქმას. განსხვავებულ სტრატეგიას მიმართავს „რეზონანსი“, რომელიც პირველ გვერდზე ნომრის ფოტოს აქვეყნებს, თუმცა, მისი ხარისხი, რბილად რომ ვთქვათ, უკეთესის სურვილს ტოვებს.

იგივე „რეზონანსში“, ასევე „ალიაში“, „ქრონიკასა“ და „ასავალ-დასავალში“ ხშირია გამოყენებული ფოტოების ხელახლა გამოყენება, ამასთან - არაერთხელ. ცალკე თემაა ფოტოკოლაჟები, რომელიც მასალებს განსაკუთრებულ აქცენტებს სძენს. ამ თვალსაზრისით, გამოირჩევა „ასავალ-დასავალი“, რომელიც ფოტოების კოლაჟით, განლაგებით, მასალებთან ერთად, ერთიან სივრცეს ქმნის.

მასალაში „ტაში ამ ხალხს, ტაში!“ (4-10 ივნისი) ორი ფოტოა გამოყენებული. მთავარ ფოტოზე აღბეჭდილნი არიან გამოცდების ეროვნული ცენტრის თანამშრომელები, მათ ქვემოთ მოთავსებული მაია მიინოშვილი კი, ზემოთ აშვერილი თითით, ფაქტობრივად, ამბობს მასალის ძირითად სათქმელს, რომელიც ამ ორი ფოტოს კვეთაზე, ჩარჩოშია მოთავსებული: „ამ 60-მა ადამიანმა დაარღვია შიშზე დამყარებული ტრადიცია და სოლიდარობის მაგალითი აჩვენა საზოგადოებას!“

ფოტოკოლაჟი მასალისთვის „სოდი, კუდი, ნაცი და გეცი!“ (4-10 ივნისი), სათაურთან და გამოტანებთან ერთად, ერთიან ჯაჭვს კრავს. სამხერდრო მანქანების თავზე მიხეილ სააკაშვილის, დიმიტრი შაშკინისა და მაია მიინოშვილის ფოტოებია ჩასმული. შუაში მოთავსებული პრეზიდენტი რაღაცისკენ მიუთითებს, განათლებისა და მეცნიერების მინისტრი ყურადღებით უყურებს მას, თითქოს რაღაცის მოლოდინშია, გამოცდების ეროვნული ცენტრის ყოფილი ხელმძღვანელი კი, ირონიული გამომეტყველებით იყურება. ფოტოკოლაჟის თავზე შემდეგი შინაარსის გამოტანაა: „ნამდვილად არ

გამიკვირდება, თუ ახლო მომავალში პედაგოგებისა და დირექტორების მწყობრი საარჩევნო მარშირებისთვის პროცესში ბაჩო ახალაია და მისი თავდაცვის სამინისტრო ჩაერთვება“. ფოტოკოლაჟის ქვემოთ კი, მსხვილი შრიფტით წერია: „როგორცკი მიხეილ სააკაშვილი გასცემს ბრძანებას –„ეცი“, დიმიტრი შაშკინი უმაღლეს ამოქმედებს გეც-ს და სანაცეთისათვის წინასაარჩევნოდ განათლების სისტემის მუშაკთა ლოიალობის მოპოვებას ეცდება!“

დასკვნის სახით

დასკვნის სახით, შეიძლება ითქვას, რომ ქართული მედია, როგორც სატელევიზიო, ისე - ბეჭდური, საჭიროებს მეტ მუშაობას, მნიშვნელოვანი თემის შერჩევის, მრავალფეროვანი წყაროების მოძიების, ბალანსის დაცვის თვალსაზრისით. ტელევიზიები უნდა ეცადონ საინფორმაციო გამოშვებები არ დატვირთონ გრძელზე გრძელი სიუჟეტებით; გაზეთები უნდა გახდნენ უფრო გამომსახველობითი – მასალების შინაარსის გარდა, ყურადღება ფოტოურუნველყოფასაც მიაქციონ. ერთ-ერთი მთავარი სურვილი კი, მედია საშუალებების მიმართ, მათი მხრიდან ჟურნალისტური ეთიკის ნორმების დაცვაა. ეს ორმაგად მნიშვნელოვანია ისეთი სფეროს გაშუქებისას, როგორც განათლებაა.

